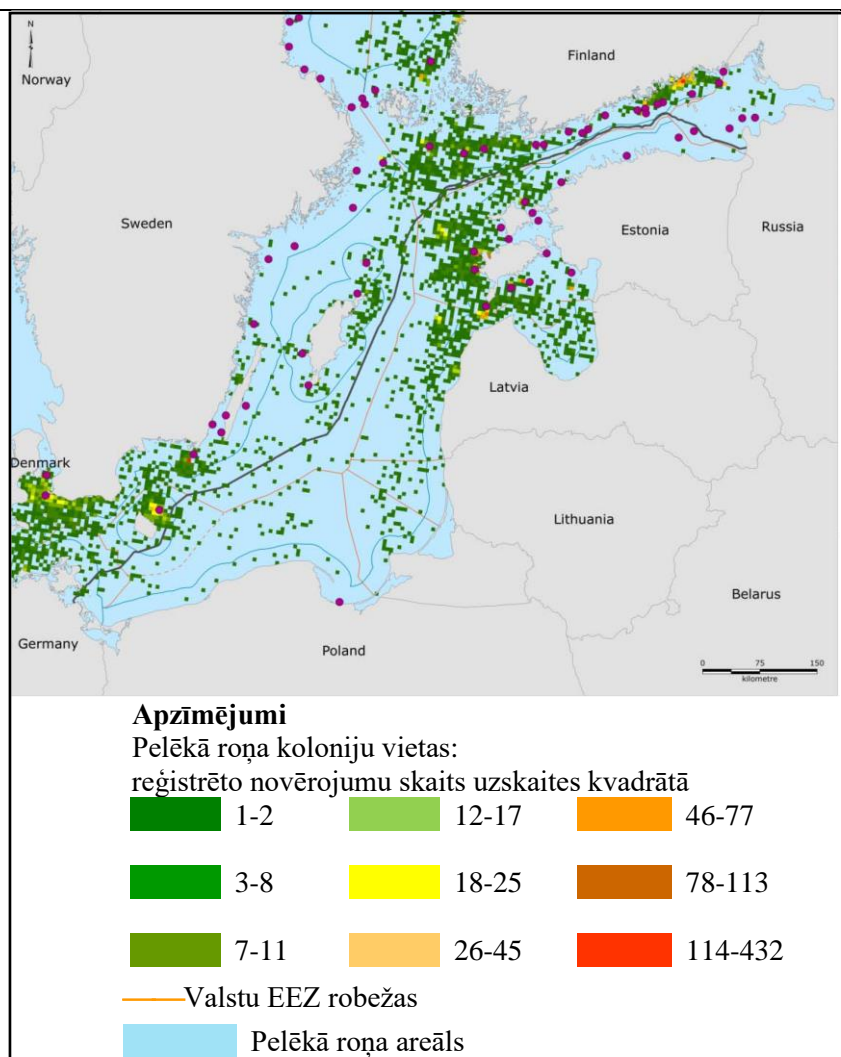
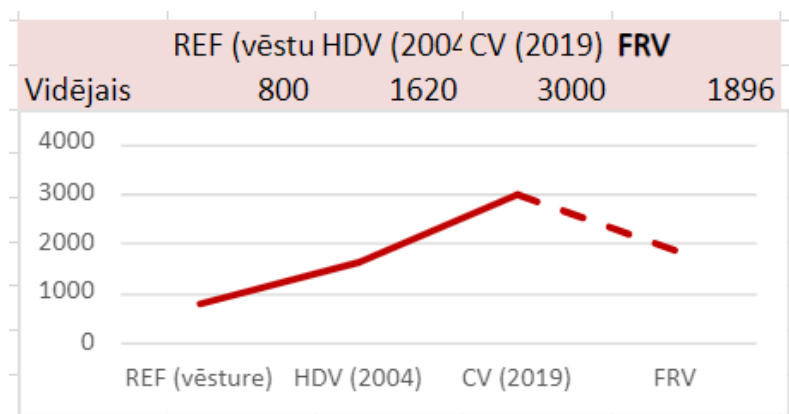

Piezīmes un atsauces valsts līmeņa sugu aizsardzības mērķu (FRV) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1364
Sugas nosaukums	<i>Halichoerus grypus</i>
Eksperts	V. Pilāts
Darbs pabeigts	17.07.2023.
Vispārējās piezīmes	<p>Latvijas jūras ūdeņos uzturas daļa no Baltijas jūras pelēko roņu populācijas. Kā liecina pētījumi, pelēkie roņi <i>Halichoerus grypus</i> ir salīdzinoši mobila suga – gada lielākajā daļā tie klīst barības meklējumos pa visu Baltijas jūru, vairumam no tiem uzturoties jūras centrālajā daļā. Vairošanās un apspalvojuma maiņas periodā tie sapulcējas uz dreifējošiem ledus laukiem vai nelielām jūras saliņām. Šādas roņu koncentrēšanās vietas Latvijas teritoriālajos ūdeņos nav sastopamas, izņemot retus gadījumus, kad piekrastes ūdeņos nonāk vēja dzīti ledus gabali ar roņiem uz tiem. Var uzskatīt, ka pelēkie roņi Latvijas teritoriālajos ūdeņos sastopami tikai barošanās nolūkos (1. attēls).</p> <p>Uzskaišu datu par pelēko roņu skaitu Latvijas teritoriālajos ūdeņos nav. Ar esošajām tehnoloģijām roņu uzskaites Latvijas piekrastē arī praktiski nav iespējamas. Saskaitīt iespējams tikai tos roņus, kas atrodas ārpus ūdens. Latvijas teritoriālajos ūdeņos nav vietu, kur roņi regulāri uzturētos ārpus ūdens. Tai pat laikā roņu skaits, kas uzturas Latvijas piekrastē, visticamāk, korelē ar roņu skaitu Baltijas jūrā un it īpaši Igaunijas salu arhipelāgā. Par to liecina dažādi netiešie novērojumi: roņu bojā eja zvejas rīkos, krastā atrastie beigtie roņi, kā arī novārgušie roņu mazuļi (Plikšs et al. 2020).</p> <p>Roņu uzskaiti iespējams veikt tikai tad, kad tie atrodas ārpus ūdens uz ledus vai sauszemes. Proporcioniāli visvairāk roņu atrodas ārpus ūdens apmatojuma maiņas laikā, kad dzīvniekiem nepieciešams paaugstināt ādas temperatūru, kas savukārt veicina apmatojuma nomaiņu. Pelēko roņu gadījumā piemērotākais laiks ir maija beigas līdz jūnija sākums, kad roņi atrodas uz nelielām saliņām Dānijas, Zviedrijas, Somijas, Krievijas un Igaunijas jūras ūdeņos. Šajās valstīs vienlaikus tiek veiktas divas aviouzskaites (vietām arī no laivām) visās zināmajās roņu uzturēšanās vietās ārpus ūdens (saliņās). Uzskaišu rezultāti tiek izmantoti minimālā jeb redzamā pelēko roņu Baltijas populācijas lieluma aprēķināšanai. Cik daudz roņu uzskaišu brīdī atrodas ūdenī, nav zināms (Plikšs et al. 2020).</p> <p>Nosakot valsts līmeņa sugas aizsardzības mērķus attiecībā uz populācijas lielumu un areālu, pamatā ņemta vērā informācija, kas norādīta BD 17. panta ziņojumos. BD 17. panta ziņojumu par 2013.–2018. gada periodu sugas aizsardzības plāna (Plikšs et al. 2020) izstrādes ietvaros sagatavoja I. Jüssi – roņu eksperts no Igaunijas. Šī informācija savukārt balstās uz datiem par minimālo jeb redzamo pelēko roņu skaitu Baltijas populācijā, t. sk. Igaunijas “populācijā”.</p> <p>Izmantojot izvēlētās vērtības, kas aprakstītas zemāk, FRP atbilst 1896 indivīdiem (2. attēls).</p>

1. attēls. Pelēkā roņa sastopamība Baltijas jūrā: ar satelītraidītājiem aprīkotu roņu konstatēšanas vietas un sauszemes (saliņu) koloniju vietas (no: Plikšs et al. 2020. (kartes oriģināls no: Teilmann et al. 2017)).

2. attēls. Aprēķinu kopsavilkums.

Piezīmes un pieņēmumi tabulu aizpildīšanā/izmantošanā

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi																																
	Dati_FRP																																	
REF	Date	1991																																
	Popunit	i (indivīds)																																
	Min	800 REF vērtības aprēķināšanai izmantots rekonstruētais pelēko roņu minimālais skaits Igaunijā. Tas 1991. gadā bijis apmēram 1300 (3. attēls). Savukārt, izmantojot BD ziņojumā par 2013.-2018. gada periodu norādīto proporciju (60 %), kāda daļa no Igaunijas pelēko roņu “populācijas” iepeld arī Latvijas jūras ūdeņos. Pamatojoties uz šo proporciju, aprēķināts aptuvenais pelēko roņu minimālais skaits Latvijā 1991.gadā. <div><p>Uzskaitīto pelēko roņu skaita dinamika Igaunijā</p><table><caption>Estimated data from the graph 'Uzskaitīto pelēko roņu skaita dinamika Igaunijā'</caption><thead><tr><th>Gads</th><th>Pelēko roņu skaits</th></tr></thead><tbody><tr><td>1991</td><td>1300</td></tr><tr><td>1993</td><td>1500</td></tr><tr><td>1995</td><td>1800</td></tr><tr><td>1997</td><td>2000</td></tr><tr><td>1999</td><td>2200</td></tr><tr><td>2001</td><td>2500</td></tr><tr><td>2003</td><td>2800</td></tr><tr><td>2005</td><td>2800</td></tr><tr><td>2007</td><td>2500</td></tr><tr><td>2009</td><td>4000</td></tr><tr><td>2011</td><td>3800</td></tr><tr><td>2013</td><td>4000</td></tr><tr><td>2015</td><td>5200</td></tr><tr><td>2017</td><td>4500</td></tr><tr><td>2019</td><td>5800</td></tr></tbody></table></div> <p>3. attēls. Uzskaitīto pelēko roņu skaita dinamika Igaunijā (Keskonnaamet 2014; Veeroja et al. 2022).</p>	Gads	Pelēko roņu skaits	1991	1300	1993	1500	1995	1800	1997	2000	1999	2200	2001	2500	2003	2800	2005	2800	2007	2500	2009	4000	2011	3800	2013	4000	2015	5200	2017	4500	2019	5800
Gads	Pelēko roņu skaits																																	
1991	1300																																	
1993	1500																																	
1995	1800																																	
1997	2000																																	
1999	2200																																	
2001	2500																																	
2003	2800																																	
2005	2800																																	
2007	2500																																	
2009	4000																																	
2011	3800																																	
2013	4000																																	
2015	5200																																	
2017	4500																																	
2019	5800																																	
	Max	800																																
HDV	Popunit	indiv.																																
	Quality & Date	P (2006) Vāja kvalitāte; datēts ar 2006. gadu (2007. gada BD 17. panta ziņojuma datiem).																																
	Min	1000 2007. gada BD 17. panta ziņojuma dati (eksperta vērtējums).																																
	Max	1000 2007. gada BD 17. panta ziņojuma dati (eksperta vērtējums).																																
	Trend period	1993–2006																																
	Trend	+ (pieaugoša tendence)																																
	Mag_min	4,5																																
	Mag_max	3,7																																
	Habitat period	P (2006) Vāja kvalitāte, datēts ar 2006. gadu (2007. gada BD 17. panta ziņojuma datiem).																																
	Trend	= Tendence stabila (būtiski nemainās).																																

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Popunit_final	i (indivīds)
	Min_final	1620 HDV vērtības aprēķināšanai izmantots pelēko roņu minimālais skaits Igaunijā 2004. gadā (apmēram 2700; skatīt 3. attēlu), kā arī pieņēmums, ka apmēram 60 % no Igaunijas pelēko roņu “populācijas” iepeld arī Latvijas jūras ūdeņos (kā tas izriet no BD 17. panta ziņojuma par 2013.–2018. gada periodu).
	Max_final	1620
	Trend 1993-2006	I (pieaugoša tendence)
CV	Date	2013–2018 2019. gada BD 17. panta ziņojums.
	Popunit	i (indivīds)
	Min	na
	Max	na
	Value	3000 2019. gada BD 17. panta ziņojuma dati (eksperta vērtējums). Pieņemts, ka Latvijas teritoriālos ūdeņus apmeklē apm. 1/10 daļa no Baltijas jūrā uzskaitītajiem (30 300) pelēkajiem roņiem. Kopskaits ir balstīts uz starptautiski koordinētām uzskaitēm un parāda minimālo populācijas lielumu. 3000 roņi veido apmēram 60 % no Igaunijā 2018. gadā uzskaitītajiem apmēram 5000 roņiem.
	Type	estimate (novērtējums)
	Popunit_alt	na
	Min_alt	na
	Max_alt	na
	Value_alt	na
	Type_alt	na
	Method	completeSurvey Pilnīga uzskaitē vai statistiski robusts aprēķins.
	Trend period	2007–2018
	Trend	I (pieaugoša tendence)
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Method	completeSurvey Pilnīga uzskaitē vai statistiski robusts aprēķins.
	Habitat period	2007–2018
	Trend	S Tendence stabila (būtiski nemainās).
	Method	estimatePartial Vērtējums, kas balstās uz eksperta viedokļa ar ļoti ierobežotiem datiem.
	Popunit_final	i (indivīds)
	Min_final	3000
	Max_final	3000
	Trend 2007-2018	I (pieaugoša tendence)
	Dati_FRR	
REF	Area	28987

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
		Visu Latvijas jūras ūdeņu platība. Izmantoti 2019. gada BD 17. panta ziņojuma dati.
	Period	1991 Pieņemts, ka sugas sastopamības apgabala lielums nav mainījies, t. i. 1991. gadā tas bijis tāds pats kā šobrīd.
HDV	Area	28988 2007. gada BD 17. panta ziņojuma dati.
	Quality & period	G (2006) Labā kvalitāte, datēts ar 2006. gadu (2007. gada BD 17. panta ziņojuma datiem).
	Trend	= Tendence stabila (būtiski nemainās).
	Magnitude	na
	Area_final	28987 Izmantoti 2019. gada BD 17. panta ziņojuma dati.
	Trend 1991-2006	stable Tendence stabila (būtiski nemainās).
CV	Area	28987 Visu Latvijas jūras ūdeņu platība; 2019. gada BD 17. panta ziņojuma dati.
	Period	2007–2018
	Trend	S Tendence stabila (būtiski nemainās).
	Trend_method	estimatePartial Vērtējums, kas balstās uz eksperta viedokļa ar ļoti ierobežotiem datiem.
	Area_final	28987
	Trend 2007-2018	Stable Tendence stabila (būtiski nemainās).
	Lēmumi_FRP	
	Variants (8. attēls)	4. variants.
	1. Klimata izmaiņas	0 (nē) Nav datu, kas liecinātu par klimata ietekmi uz pelēko roņu skaita dinamiku.
	2. LV populācijas nozīmība	1 (jā) Atbilstoši 2019. gada BD 17. panta ziņojuma datiem Latvijas pelēko roņu “populācija” veido 6,29 % no EU Baltijas jūras reģiona populācijas.
	3. Populāciju izolācija	0 (nē) Populācija nav izolēta.
	4. Negatīvie faktori	0 (nē) Skaita samazinājums nav noticis.
	5. Negatīvas tendences	0 (nē) Skaita samazinājums nav noticis.
	Lēmumi_FRR	
	Variants (8. attēls)	1. variants.
	1. Klimata izmaiņas	na

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na

Literatūra un informācijas avoti

Auniņš, A., Opermanis O. 2022. Vadlīnijas sistemātiskai sugu un biotopu aizsardzības mērķu noteikšanai. Versija 2.0. Latvijas Universitāte, Dabas aizsardzības pārvalde. <https://www.daba.gov.lv/lv/media/15968/download>

Keskkonnaamet 2014. Hallhülge (*Halichoerus grypus*) kaitse tegevuskava [Pelēkā roņa (*Halichoerus grypus*) aizsardzības pasākumu plāns. <https://keskkonnaamet.ee/media/4284/download> (31.05.2023)

Teilmann, J., Galatius, A. & Sveegaard, S. 2017. Marine mammals in the Baltic Sea in relation to the Nord Stream 2 project. - Baseline report. Aarhus University, DCE – Danish Centre for Environment and Energy, 52 pp. Scientific Report from DCE – Danish Centre for Environment and Energy No. 236. Pieejams: <http://dce2.au.dk/pub/SR236.pdf>

Veeroja R., Männil P., Jõgisalu I., Kübarsepp M. 2022. Ulukiasurkondade seisund ja küttimissoovitus 2022 (Status of Game populations in Estonia and proposal for hunting in 2022). Tartu. <https://nature-art17.eionet.europa.eu/article17/species/report/>